

ifauna

cena: 35 Kč / 39 Sk

17

9 771211 538002

EVROPSKÉ BOJGY

Pokud položíte obyčejnému člověku, který není ani v nejmenším zasvěcený do oboru herpetologie, otázku: „Jaké znáš jedovaté hady?“, začne zřejmě vyjmenovávat druhy jako zmije, kobra, chřestýš a někdy se mu můžou vybavit i druhy jako mamba či vodnář. A zde by se asi zastavil, protože by si další hady, o kterých kdysi kdesi slyšel ve školní lavici, přestal vybavovat. Ovšem člověk, který se o teraristiku a herpetologii zajímá alespoň okrajově, by vám již pravděpodobně dal odpověď přesnější. Kromě těchto a jiných rodových názvů jedovatých hadů, by vám pověděl, že mezi hady disponujícími jedovým aparátem a určitým toxinem patří i některé druhy užovek, ale také bojgy, což jsou vlastně také užovky, protože jsou díky svým společným znakům řazeny do stejné čeledi a tou je čeleď *Colubridae*. A protože se především jedovatými hady zabývám a hadí skupiny bojg jsou někdy neprávem opomíjeny, chtěl bych vám je alespoň trochu představit a přiblížit. Přesněji řečeno, chtěl bych vám popsat systematiku, morfologii, chování a chov, ale v neposlední řadě i jedovatost evropských bojg.

Na Evropské kontinentě se vyskytují celkem 3 druhy bojg, ve třech rodech, které jsou řazeny do již zmiňované čeledi *Colubridae*.

V Evropě se tedy nalézají tyto rody bojg:

Malpolon
Telescopus
Macroprotodon

Taxonomicky jsou však tyto bojgy ještě trošku složitější. V nedávné minulosti totiž došlo k taxonomickým změnám, se kterými se teraristé určitě setkali u různých druhů a rodů plazů. Těmto změnám se pak nevyhnuli ani hadi podčeledi *Boiginae*, čili bojgy. Totiž pro všechny tři výše uvedené rody a pro s nimi příbuzné rody jsou vytvořeny podčeledi, které ovšem lépe vystihují podstatu fylogenetického vývoje druhů k nim přiřazeným. Tedy rod *Malpolon* je řazen do podčeledi *Psammophiinae*, rod *Telescopus* patří do podčeledi *Colubrinae* a rod *Macroprotodon* do podčeledi *Boodontinae*.

Druhy bojg, které se vyskytují na evropském kontinentě, jsou tyto:

Malpolon monspessulanus (Herman, 1804)
Telescopus fallax (Fleischmann, 1831)
Macroprotodon cucullatus (Geoffroy, 1827)

Ovšem ani toto stanovisko není jednoznačné. Totiž v roce 2004 popsal herpetolog Carranza nový druh *Macroprotodon brevis* (Günther, 1862), který je poddruhem *Macroprotodon cucullatus*. To znamená, že by se pak v Evropě vyskytovaly 4 druhy bojg.

Zatím však tento nově popsáný druh není příliš uznáván. Je to však otázka názoru a tak si myslím, že se v budoucnu dočkáme ještě dalších taxonomických změn.

MALPOLON MONSPESSULANUS (Hermann, 1804)

Bojga, česky nazývaná širohlavec ještěřčí, byla poprvé popsána Hermannem v roce 1804 jako *Coluber monspessulanus* s typovou

Lokalita *Malpolon monspessulanus insignitus*

lokalitou v jižní Francii. Následně byla v roce 1824 Waglerem přerazena do rodu *Natrix*, kde dostala druhový status *Natrix lacertina*. Později byla znovu přerazena, tentokrát do rodu *Coelopeltis*. Teprve od roku 1928 (Mertens & Müller) je nazývána *Malpolon monspessulanus*. Rod *Malpolon* celkově zahrnuje 2 druhy.

Jde o velkého a silného hada, který dokáže být velice rychlý a agresivní. Tělo má dlouhé a šuhlé. Má dlouhou hlavu, která je

Biotop *Malpolon monspessulanus insignitus*

jen málo odlišená od krku. Typický pro širohlavce je na hlavě dlouhý a úzký temenní štítek (frontale). Vyznačuje se rovněž velkýma očima, které překrývá nadočnicový štítek (supraoculare). Ten dodává hadovi přísný a zlý vzhled. Rovněž horní čelist má mírně předsunutou. Oční zřetelnice je okrouhlá. Zbarvení je dosti rozmanité, přitom však nenápadné. Hlava je zbarvena jednobarevně šedohnědě, nebo může být i skvrnitá či proužkovaná. Spodní okraje horních retních štítků (labialia) jsou často zbarveny bíle. Tělo je zbarveno hnědě, šedozeleně, světle žlutě, někdy může být i načervenalé, nebo také velmi tmavé až černé. Zbarvení je právě často ovlivněno prostředím a lokalitou, na které jedinec žije. Na hřbetě a na bocích může mít drobné světle načervenalé skvrnky, které jsou někdy žlutě lemované. Mláďata jsou často výrazněji skvrnitá než dospělí jedinci. Ventrální (břišní) strana těla má krémové zbarvení, může být žlutošedá nebo i bělavá, často s tmavými skvrnkami. Tyto skvrnky však mohou chybět. Dorsální šupiny jsou hladké, často ryhované, ale bez kýlu. Dorsalia jsou na těle uspořádána v 17-19 řadách. Širohlavec ještěřecí měří 120-170 cm. Židka může dorůst až 200 cm, čímž se stává jedním z nejdelších hadů Evropy.

Ze všech evropských bojg zaujímá právě širohlavec ještěřecí největší areál rozšíření. Je rozšířen především ve Středomoří. Jeho areál se zhruba táhne podél pobřeží severní Afriky, přes jižní Evropu, po Malou Asii a Kavkaz až na Blízký východ. Na tomto území vytváří *Malpolon monspessulanus* dvě subspecie (poddruhy):

Malpolon monspessulanus monspessulanus (Herman, 1804)

Malpolon monspessulanus insignitus (Geoffroy, 1809)

Nominotypický poddruh je rozšířen v jižní a jihozápadní Evropě a na severozápadě Afriky. Žije v jižním Portugalsku, Španělsku, jižní Francii a severozápadní Itálii. Izolovaná populace žije v Trentinu. Tento poddruh se také vyskytuje na ostrově Lampedusa. V Africe pak obývá oblast Maroka, Alžírsko, Tunisu a částečně i Libye. Subspecie *M. m. insignitus* se nalézá v oblasti od jižní Venézie, přes Istrijský poloostrov na Balkáně, v Malé Asii, na Kavkaze, Blízkém východě a v severovýchodní Africe. Vyskytuje se v Chorvatsku + jaderské ostrovy, západní Bosně a Hercegovině, Srbsku, Černé Hoře, Makedonii, Albánii, Řecku (+ ostrovy Korfu, Chios, Samothraki, Lesbos, Kefallonia, Zakynthos) a v Bulharsku. Dále je rozšířen v Turecku, na ostrově Kypr, v jižním Rusku, Arménii, Gruzii, Ázerbajdžánu, západním Íránu, Iráku, Saudské Arábii, Jordánsku, Izraeli a Sýrii. V Africe pak v Egyptě a dokonce v severním Súdánu. Oba poddruhy se od sebe odlišují zbarvením a kresbou. Hlavním rozlišovacím znakem je však počet řad hřbetních šupin, kdy *M. m. monspessulanus* má těchto řad 19, *M. m. insignitus* pak 17 řad.

Tento druh obývá především suchou krajinu v nížině i v pahorkatině, ale zasahuje i do hor až do nadmořské výšky 2000 m n. m. (Kavkaz, Atlas). Širohlavec ještěřecí má rád intenzivně osluněná kamenitá místa s nízkými rostlinami

a řídkým křovinatým porostem. V oblíbě má však především haldy kamení, kamenité stráně, rozpadlé kamenné zidky a jiná suchá stanoviště. Je však možné jej nalézt i v zemědělsky využívané krajině, jako jsou olivové háje, vinice a podobně. V Africe obývá nejčastěji oázy. Ovíšem nalézt se dá také ve vlhkých oblastech - okraje vodních toků, menších vodních nádrží, které jsou obklopeny křovinami a stromy. V těchto oblastech však není tak častý.

Stejně jako v přírodě, tak i pak v zajetí jde o velice pohyblivého a zvědavého tvora. Proto pro jeho chov volíme i prostornější terárium. Optimálními rozměry jsou například 80×40×40 cm (d×v×š). Terárium by mělo mít aridní charakter. Jako substrát volíme směs rašeliny a šterkopisku, popřípadě přidáme rozdrčenou kůru. Taková směs se mi velice osvědčuje. Terárium vybavíme několika kameny, hrubší větví a větším kusem kůry, který bude širohlavci sloužit jako úkryt. Je zajímavé pozorovat, že pokud má je-

dva týdny po přezimování se širohlavci páří. Ve volné přírodě je to nejčastěji v dubnu nebo v květnu. V zajetí se tato doba odvíjí od ukončení zimování. Po zhruba padesáti dnech, v přírodě nejčastěji v červnu a v červenci, samice snáší 4-20 vajíček, která ukládá do vlhkého substrátu. Jako kladiště v teráriu je vhodná nádoba s vlhkým rašeliníkem. Vajíčka inkubujeme při teplotě kolem 28 °C na vlhkém rašeliníku nebo vermikulitu. Mláďata se líhnou zhruba po 60 až 90 dnech. V této době měří 20 až 25 cm. Jejich potravou po vylíhnutí je nejčastěji hmyz. Mladé širohlavce odchováváme odděleně. Širohlavci pohlavně dospívají ve třech letech.

Širohlavec ještěrčí je velice dobrým a vytrvalým lovcem. Potravu loví ve dne. Loví se zdviženou hlavou, kterou pozoruje své okolí. Útok je velice prudký a bleskurychlý. Kořist rychle sleduje a pak se jí zakousne do kterékoli části těla, následně ji obtočí a zvykavými pohyby se jí snaží dostat ke svým jedovým zubům. Velký širohlavec, je-li to možné, je schopný pozřít velké množství potravy. Přičemž částečně využívá svého jedu. V přírodě loví především ještěrky jako

dinec v teráriu k dispozici úkryt, často z něj během dne vůbec nevyběhá a pokud ano, tak jen v době krmení nebo v době těsně před svlékáním. Na druhé straně jsem však pozoroval občasnou noční aktivitu a to i přesto, že jde především o druh aktivující přes den. Vhodné je do terária umístit misku s vodou. Terárium osvětlujeme 10 až 12 hodin denně. Vyhříváme na teplotu 26-32 °C ve dne, v noci teplotu snížíme na 21-24 °C. Vhodné jsou zejména bodové zdroje vyhřívání, které soustřeďují teplo jen na malou plochu, čímž si chovanec může vybrat teplotní zónu, která mu bude nejlépe vyhovovat. V létě je vhodné širohlavce slunit venku. Terárium ráno a večer lehce porossíme. Rosení zintenzívníme v jarním období po odzimování, ale také v období před svlékáním hada. Širohlavce je možné chovat společně, nejlépe v páru, ale jen velikostně stejně jedince.

Pro úspěšnou reprodukci druhu v zajetí je nutné přezimování. Širohlavcům postačuje 2 až 3 měsíční přezimování v temnu a suchu při teplotě kolem 10-12 °C. Po přezimování je vhodné, hlavně samce, hodně slunit. Zvyší se tím jejich pohlavní aktivita. Zhruba

Lacerta trilineata, *L. viridis*, *Timon lepidu*, drobné savce, ptáky, ale také hady. Nepohrdne ani zmijí *Vipera ammodytes*. V zajetí tyto hady krmíme především laboratorními hlodavci. Krmení je podle mne největším problémem společného chovu širohlavců v zajetí. Širohlavci jsou totiž hadi dosti vznětliví a každou potravu si „závidí“, často pak dochází ke zbytečnému pokousání jedinců a následně agresí. Proto je lepší podávat potravu mrtvou. V mém chovu například jeden odchycený jedinec nepřijímal potravu nijak jinak než mrtvou.

Širohlavci, i ti odchycení, se v zajetí stávají poměrně klidnými chovanci. Při vyrušení však dokáží být dosti divocí a kousaví. Pokud se cítí ohroženi, vytrvale a velmi hlasitě syčí. Častěji se toto chování projevuje u mladých zvířat.

I přes svou vznětlivou povahu jsou širohlavci nádhernou a vděčnou ozdobou terária. (dokončení příště)

Hlodám Inf. o Coluber (Hermochel) jaguaria. Fotografování podruhů apod. Tel.: 724 100 961. Kraj: C.

Chovatelský kroužek Domu dětí se postará o nechtěná terária zvířata - hady, ještěry a dobné hlodavce. Informace na: Tel.: 732 473 485, 515 224 144. Kraj: B.

Inkubátor oceloskleněný, rošt, masky na vajíčka, typová tělesa s termočlánky, cena 700 Kč. Foto poštou po doručení. Tel.: 608 247 345. Kraj: L.

Kdo daruje jakýkoliv neopodstatněný had, pro terarijský kroužek děláme darovky? Na stáří nezáleží, a případně doplnky náklady úhradíme. p. Halama, DDS, Veselíčko 1, 751 25. Tel.: 731 114 604. Kraj: M.

Kdo daruje nebo prodá zhybnutou želvu ti prepereš knuřky, případně knuřky, raději suchozemské druhy, ale i vodní, možno i SMS. Přelstím děkuji. Tel.: 721 667 205. Kraj: L.

Mikry, grindal, rojnice, octomilky (2 druhy) násely nebo ští ke zdomácení. Krmí šváby, děložky, červi, močůlky, Zophobas, ovčák baranový + návody k chovu. Poštou nebo vlakem. Tel.: 777 684 586. Kraj: Z.

Čzve se mi paní prodávající 3,7. 05 na burze v Kadřelci. Hlavně se a mmoou vadou? Mám zájem a jetein kus. Děkuji. Tel.: 603 572 724 stačí SMS. ovni se. Kraj: L.

Prodám osvětlená terária, ventilace, teropri, stěrační pás, nová, různé rozměry, dle dohody. Foto poštou mailem. Tel.: 608 247 346. Kraj: L.

Prodám překlad knihy Kiginstein and mitsunobes - kerálovky, publikace o hadech rodu Lampyris. Foto chovatelských rad pro úspěšné

rozmušlování, 96 stran A4, cena 160 Kč. Tel.: 608 247 345. Kraj: L.

Prodám překlad knihy Has tailed boas and other boas constrictors, podrobná kniha pro chovatele hruzných kralovských, 40 stran A4, cena 120,- Kč + poštovné, 40 štl. všech posturů. Tel.: 608 247 345. Kraj: L.

Prodám překlad knihy The green iguana - leguán zelený, velmi podrobná příručka pro chovatele leguánů, vše o chovu, krmení, odchovu, nemoc. atd. 90 stran A4, cena 160 Kč + poštovné. Tel.: 608 247 345. Kraj: L.

Prodám překlad knihy The reproductive husbandry of pythons and boas - reprodukční chov hrozných švábů, 200 stran A4, cena 260 Kč + poštovné. Tel.: 608 247 345. Kraj: L.

Zařízení pro chov sanicátů - nádrže, regály prodám. Tel.: 602 334 905, 281 955 043. Kraj: A.

Výstavy:

Akva-terra burza Kadro - sobota 3.8., 22.10., 12.11., 10.12. od 9.30 hod. v isat. Baráňský dům - U Mešnerů, ul. M. Horákové, Kadro. Tel.: 721 370 326. Kraj: B.

Aqua-terra Ostrava v roce 2006 se koná v termínech: 12.3., 14.5., 24.9. a 12.11. v OK město Ostravy vždy od 8-10 hod. Info na: E-mail: aqua-terra@seznam.cz. Tel.: 995 651 376 nebo

Bránění teraristů pořádají prodejní trhy teraristů zvířat dne 16.10. (javoňe) v Brně-Sažně, areál ČSČH, ulice Řipold. Vstup pro prodávající v 8.00 hod. Vstup pro kupující od 9.00 hod. Objednávka stačí na: Tel.: 608 444 652, 777 801 185.

Prodám:

1,1 kralovský 12 000 + 3,0 odchov k 4500, 01 em. vevzetelský 04-3000 1,0 r. 05 5000, 3 ka nádherný 05 k 600, 1,0 at. malý r. 00, ulet sam. 1000, vždy 3 ka odchov. Česko-Budčovice. Tel.: 775 753 364. Kraj: C.

1,2 slámky, 2,2 prmo 26, 1,2 zpív. láně, 2,2 klouček, 0,2 žlutobílá. Vše kr. 05, a 1400, 1400, 800-900, 3000, 600 Kč. Vým. za 1,0 nádherný kr. 03-4, 0,1 šervátky kr. 03-4, zpív. stáky, mnoho barev. Tel.: 581 210 512. Kraj: M.

4 ka papoušek nádherný 05, 6 ka nechtěná tygřová 04, 6 ka rozolná tygřová 05. Tel.: 723 364 575. Kraj: J.

A. čínský 0,1, at. velký 0,1, pap. kralovský, šerový vše/ vše letání. Chr. Prostějov. Tel.: 605 189 747.

Adelaida pár r. 01, oba 5000 Kč. Barant lín. jžv pár 00 6000 Kč. Penant přírody 0,1 r. 09 a r. 05 1500

a 600 Kč. Nebo samce r. 00 koupím. Roz. žlutobílá r. 05 0,3 1500 Kč. Tel.: 547 226 075 veš. Kraj: B.

Ag. říšský zelený, modrý, letání odchov, ag. hr. doňlavý (nigricens) modrý a žlutomodrý vše kr. 05. Převážná burza HO PR LH KM. Tel.: 625 427 194. Kraj: Z.

Agap. říšský 05, výměním 01 agap. šerobokový za 1,0, výměním 0,1 panar za 1,0 rok 04. Výměním 1,0 červanokřídý za 0,1 rok 03. Vyběr za 3 kusů. Tel.: 379 722 766. Kraj: P.

Agap. říšský různé mutace, osobní odběr. Tel.: 604 564 295, 736 175 501. Kraj: T.

Agap. růž., řech., škráb. růž. barev, penant modrý - bílá pírka na hl., ruz. náb., červ. šálp. rubino, kor. bíl. šedý šálp. bílá. Vše rok 05, 1,1 evněš. šedý pi šálp. rok r. 03. Tel.: 317 813 160, 732 819 017 veš. kraj: S.

Agap. růžohrdlý - mutace, říšský - přírodní vše letání kroužek. 05. Tel.: 377 855 307, 605 424 585. Kraj: P.

Agap. růžohrdlý, šerobokový, korela, mutace postří. červná pap. zpívový šerobokový, atax. velký napěšlý 2 ka 2000, 2 ka 2004, 5 ka 2005 180, 300, 120, 500, 180, 2500, 3000, 2700 Kč. Tel.: 721 709 895. Kraj: J.

Agapornis říšský 3,3 - 04, kroužkový. Pouze v casku 2000 Kč. Koupím ag. růžohrdlý šerobokový - žlutý. Tel.: 606 526 089 Sobolka. Kraj: H.

Agapornis říšský, a. růžohrdlý a s. šerobokový. Vše letání kroužkování mláďata přírodního zbarvení. Šálpěná - at. na 2i, at. a pap. na modrou. J. Rozemal. Brno. Tel.: 608 769 729. Kraj: S.

Agapornis šerobokový 0,1 šerobílá mutace rok 05 cena dohodou, pap. kralovský 1,0 2000 cena